

Sammendrag:

Seksåringer og kryssing av veg

Siden slutten av 70-årene har det vært en mer gunstig utvikling av helserisikoen i trafikken for barn enn for hele befolkningen, og gunstigere jo yngre barna har vært. Denne utviklingen stoppet på slutten av 80-tallet. Helserisikoen for barn har i de siste 10-12 årene vært nokså konstant. Det tyder på behov for mer omfattende og nye tiltak for å redusere helserisikoen videre.

Som aktive trafikanter blir barn fram til 10-årsalderen først og fremst skadd eller drept som fotgjengere. Omtrent $\frac{3}{4}$ av fotgjengerulykkene med barn i tidlig skolealder er knyttet til at barna krysset veger. Senkingen av skolealderen i 1997 brakte 6-åringer ut på skolevegene. Barn på 6 år har dårligere forutsetninger for å klare seg i trafikken enn 7-åringer. Det er derfor grunn til å være spesielt oppmerksom på 6-åringenes problemer.

Tiltak for barn i tidlig skolealder bør derfor rettes mot problemene de har som fotgjengere når de krysser veger.

I denne undersøkelsen ble det gjennomført et forsøk med trafikkopplæring av 6-åringer. Opplæringen rettet seg i særlig grad mot å lære barna å finne sikre kryssingssteder.

Undersøkelsen ble gjennomført som et eksperiment. Et utvalg på 44 barn ble testet (førtest) ute på vegene for å finne hvilke ruter de valgte når de skulle gå fra ett sted til et annet. I de fleste tilfellene innebar dette kryssing av veger. Halvparten ble tilfeldig trukket ut til å få opplæring (testgruppe), mens den andre halvparten fungerte som kontrollgruppe. Etter opplæringen ble barna i både test- og kontrollgruppen testet på nytt (ettertest) og på samme måte som i førtesten.

I opplæringen ble det brukt en modell i målestokk 1:40 som kunne forestille ulike trafikkmiljøer. Gjennom forklaringer og demonstrasjoner på modellen ble det vist hva som var riktig og gal atferd. Det ble lagt vekt på å få barna til å forstå hvorfor noe atferd var gal og noe riktig ved å bygge kunnskapen opp gradvis. Ved å bevege biler og fotgjengere på veger/fortau i modellen kunne barna praktisere den riktige atferden.

Temaer som ble tatt opp i opplæringen var bl.a. bruk av fortau, vanlige gangfelt, lysregulerte gangfelt og trafikkøyer. En betydelig del av opplæringen var rettet mot å få barna til å forstå betydningen av fri sikt og farene som sikthindringer kunne innebære. Barna ble undervist i grupper på 2 og 3. De gjennomgikk 5 opplæringsøkter som i gjennomsnitt varte i ca 30 minutter.

En sammenlikning av prestasjonen på før- og ettertesten viste en signifikant større forbedring i testgruppen enn i kontrollgruppen. Opplæringen synes derfor å ha gitt barna et bedre grunnlag for å velge en sikrere rute fra et sted til et annet.

Opplæring av barn ute i faktisk trafikk vil antakelig være den mest effektive metoden, men er samtidig svært ressurskrevende. Teoretisk opplæring i klasserom vil være lite ressurskrevende, men vil sannsynligvis ha liten effekt. I denne sammenhengen kan bruk av modeller i opplæringen være et interessant alternativ.

I undersøkelsen var valg av kryssingssted hovedtemaet. For at barn skal krysse sikkert trenger de også å vite når de skal krysse. Dette ble ikke tatt opp i undervisningen. I tillegg representerer impulsiviteten til barn et problem. Den kan føre til farlige handlinger selv om barna har kunnskap om hva som er riktig atferd.